

ŠPECIÁLNO-PEDAGOGICKÝ PRIESTOR V MATERSKEJ ŠKOLE P. HOROVA 3, BRATISLAVA

Úvod

V posledných rokoch sa v materských školách výrazne zvyšuje počet detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktoré na základe odporúčania zariadenia poradenstva a prevencie vyžadujú poskytovanie podporných opatrení a odborných špeciálnopedagogických intervencií. Ide najmä o deti s narušenou komunikáciou, poruchami autistického spektra, detí s poruchami motoriky a pozornosti (ADD,ADHD), vývinovými poruchami učenia a správania, mentálnym, telesným alebo zmyslovým znevýhodnením, ako aj deti s kombinovaným postihnutím alebo s odlišným vývinovým tempom.

Praktické skúsenosti materských škôl ukazujú, že poskytovanie podporných opatrení priamo v bežnej triede často naráža na priestorové, organizačné a personálne limity. Individuálna alebo skupinová špeciálnopedagogická intervencia si vyžaduje pokojné, podnetovo primerané a funkčne usporiadané prostredie, ktoré umožňuje systematický rozvoj oslabených funkcií dieťaťa bez negatívneho ovplyvnenia výchovno-vzdelávacieho procesu ostatných detí. Preto je veľmi dôležité vytvorenie takého priestoru, v ktorom by špeciálnopedagogická intervencia a edukácia mohli nerušene prebiehať bez výrazného zásahu do potrieb ostatných detí a z týchto i ďalej uvádzaných dôvodov naša **materská škola vytvorila v školskom roku 2026/2027 taký špeciálnopedagogický priestor.**

Špeciálnopedagogický priestor materskej školy umožňuje zabezpečiť podmienky na realizáciu odborných intervencií priamo v prirodzenom prostredí dieťaťa. Tým sa eliminuje potreba častého prerušovania pobytu dieťaťa v materskej škole z dôvodu dochádzania na individuálne terapie mimo školy, podporuje sa kontinuita vzdelávania a vytvára sa priestor na bezprostredné prepájanie odporúčaných intervencií s každodenným edukačným procesom. Špeciálnopedagogický priestor zároveň umožňuje efektívnejšie poskytovanie podporných opatrení podľa individuálnych potrieb dieťaťa. V podmienkach materskej školy vytvára zázemie na individuálnu prácu, edukáciu v malých skupinách, diagnostické pozorovanie, reedukačné, stimulačné a preventívne činnosti, rozvoj komunikačných kompetencií, senzorickú stimuláciu, rozvíjanie sociálnych kompetencií a podporu školskej pripravenosti.

Význam špeciálnopedagogického priestoru nespočíva iba v podpore detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Jeho existencia zvyšuje kvalitu poskytovaných podporných opatrení celej materskej školy, umožňuje systematickú spoluprácu pedagogických a odborných zamestnancov, vytvára podmienky na metodické vedenie pedagogických zamestnancov a prispieva k efektívnejšej spolupráci so zákonnými zástupcami dieťaťa. **Vytvorenie špeciálnopedagogického priestoru** preto nemožno chápať ako nadštandardné vybavenie materskej školy, ale **ako odborné a organizačné zabezpečenie podmienok na napĺňanie práva dieťaťa na dostupné, kvalitné a primerané predprimárne vzdelávanie v súlade s jeho individuálnymi potrebami, odporúčaniami zariadenia poradenstva a prevencie a požiadavkami súčasnej školskej legislatívy.**

Legislatívne východiská a princípy vytvorenia špeciálnopedagogického priestoru v materskej škole

Vytvorenie špeciálnopedagogického priestoru (špeciálnopedagogickej triedy) v materskej škole predstavuje organizačné a odborné opatrenie na zabezpečenie vzdelávania detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ŠVVP) v rozsahu zodpovedajúcom ich individuálnym potrebám. Nejde o vytvorenie oddelenej formy vzdelávania, ale o vytvorenie špecializovaného edukačného prostredia

umožňujúceho poskytovanie podporných opatrení a špeciálnopedagogických intervencií v rámci materskej školy. Vytvorenie špeciálnopedagogického priestoru vychádza najmä z:

- zákona č. 245/2008 Z. z. (školský zákon), ktorý upravuje vzdelávanie detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, právo dieťaťa na podporu vo vzdelávaní a povinnosť školy vytvárať podmienky primerané jeho potrebám, najmä § 2, § 5, § 7, § 144 a ustanovenia o vzdelávaní detí so zdravotným znevýhodnením (§ 95 a § 96),
- zákona č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch,
- Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie,
- systému podporných opatrení podľa platnej školskej legislatívy,
- odporúčaní zariadení poradenstva a prevencie vydaných na základe diagnostiky dieťaťa.

Odborné princípy vytvorenia špeciálnopedagogického priestoru

Pri vytvorení špeciálnopedagogického priestoru naša materská škola vychádzala z nasledujúcich odborných princípov:

1. Diagnostický princíp

Zaradenie dieťaťa vychádza z komplexnej diagnostiky zariadenia poradenstva a prevencie. Organizácia edukácie rešpektuje odporúčané podporné opatrenia a funkčnú úroveň dieťaťa, nie iba jeho medicínsku diagnózu.

2. Princíp individualizácie

Každé dieťa má vytvorené individuálne edukačné ciele, primerané tempo rozvoja a nadobúdania nových spôsobilostí, spôsob hodnotenia a rozsah podpory podľa svojich schopností a možností.

3. Princíp štruktúrovaného prostredia

Priestor musí byť funkčne prostredníctvom nábytku štruktúrovaný a rozdelený do centier/zón, minimálne na:

- centrum individuálnej intervencie,
- priestor skupinovej edukácie,
- centrum na cielený rozvoj komunikácie
- centrum na podporovanie motoriky a manipulácie
- centrum ako relaxačnú zónu,
- centrum na rozvoj umeleckých a senzorických činností

Každá zóna má jasne definovaný účel, ohraničený priestor na vytvorenie bezpečného a nerušeného prostredia a vybavenosť príslušnými didaktickými pomôckami, hrami a didaktickým materiálom.

4. Princíp vizualizácie

Súčasťou priestoru je používanie vizuálnych pravidiel, obrázkových pojmových máp, zobrazenia rôznych činností v rámci denných režimov, komunikačných tabúl, vizuálnych harmonogramov a alternatívnych komunikačných systémov podľa potrieb detí.

5. Princíp celostného učenia sa dieťaťa

Materiálne vybavenie musí umožňovať rozvoj dieťaťa v súlade s celostnými princípmi učenia sa.

6. Princíp minimalizácie rušivých podnetov

Priestor má zabezpečiť: primeranú akustiku, vhodné osvetlenie, prehľadné usporiadanie nábytku, obmedzenie vizuálneho smogu a možnosť regulácie senzorickej záťaže.

7. Princíp interdisciplinárnej spolupráce

Edukácia je zabezpečovaná v spolupráci učiteľa, školského špeciálneho pedagóga, odborných zamestnancov, pedagogického asistenta a zákonných zástupcov dieťaťa.

8. Princíp kontinuity intervencie

Špeciálnopedagogické postupy používané počas edukácie musia byť prepojené s odporúčaniami poradenského zariadenia. Edukácia v špeciálnopedagogickom priestore je ďalej podporovaná triednou učiteľkou každého konkrétneho dieťaťa v spolupráci so špeciálnym pedagógom a pedagogickým asistentom v kmeňových triedach detí a pokračuje aj v domácom prostredí prostredníctvom spolupráce s rodičmi.

9. Princíp materiálo-technického zabezpečenia

Priestor musí disponovať:

- špeciálnopedagogickými pomôckami,
- diagnostickými materiálmi,
- manipulačnými pomôckami,
- logopedickými pomôckami,
- didaktickými hrami,
- kompenzačnými pomôckami,
- digitálnymi pomôckami podľa potrieb detí.

10. Princíp dostupnosti podporných opatrení

Špeciálnopedagogický priestor vytvára podmienky na poskytovanie všetkých odporučených podporných opatrení bez potreby vyčleňovania dieťaťa. V prostredí mimo materskú školu sa realizujú tie podporné opatrenia, ktoré materská škola personálne, materiálne a organizačne nedokáže zabezpečiť.

Vytvorenie špeciálnopedagogického priestoru v našej materskej škole predstavuje systematické riešenie zabezpečenia kvalitného predprimárneho vzdelávania detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Funkčne usporiadaný a odborne vybavený priestor vytvára podmienky na poskytovanie podporných opatrení priamo v materskej škole, čím sa zabezpečuje kontinuita výchovno-vzdelávacieho procesu, včasná intervencia a efektívna spolupráca pedagogických a odborných zamestnancov. Zároveň prispieva k znižovaniu bariér vo vzdelávaní, podporuje rozvoj potenciálu každého dieťaťa a vytvára podmienky na jeho úspešné začlenenie do kolektívu rovesníkov.

Zriadenie špeciálnopedagogického priestoru chápeme ako súčasť systému podporných opatrení materskej školy, ktorého cieľom je zabezpečiť dostupnosť odbornej podpory priamo v prirodzenom prostredí dieťaťa. Ide o investíciu do kvality predprimárneho vzdelávania, ktorá zvyšuje odbornú úroveň školy, podporuje pedagogických zamestnancov pri práci s rozmanitou skupinou detí a vytvára predpoklady na napĺňanie princípov rovného prístupu ku vzdelávaniu a rešpektovania individuálnych potrieb každého dieťaťa. **Špeciálnopedagogický priestor nie je alternatívou k inkluzívnemu vzdelávaniu, ale jedným z nástrojov jeho efektívnej realizácie.**